

DOBAI PÉTER

Marival a Kogart-galériában, Márffy Ödön életmű-kiállításán

VERSCIKLUS A LÉLEKRIANÁS CÍMŰ KÉSZÜLŐ KÖNYVBŐL

„Nagy tudás a test.”
Nietzsche

1.

*Csinszka szőke hajcsigái,
mint fáradt fréziák,
mintha szép személyének
máris közeli múltását mutatnák ...
Az örvény-kék szempár eltelt távolba réved,
melynek ideje szívében nem múlt el soha.
Egy arcot lát, egy asszír fejedelmet,
aki valaha imahangú, átokhangú verseket
írt, s Csinszkanak szerelmes, búcsúzó
szavakat hagyott: „őrizem a szemed” – – –
Oly könnyed a kert, ahol Csinszka
teázik, a fáknak, mintha nem volna súlya,
se árnya, s lombjuknak semmi susogása ...
Mintha a lugas,
ahol most más év múlik el, nem ez a festett pillanat:
már nem ezen a világon volna...
Hol hát? Csucsán, a Boncza-birtokon?
Talán egy megsárgult, fénytört fotográfián:
Ady Endre oldalán,
aki bor mellett tűnődik
egy bátrabb, büszkébb, boldogabb hazán...?*

2.

*A délövi virágokkal futtatott pergola, ahol Csinszka
szálmagában ül, oly súlytalan, s oly könnyűnek
tűnnek a poharak, az üveg, a napozó székek ...
Ebben a latin kertben nincs jele a nehézkedésnek,
mintha itt szünetelne – és mintha **végleg** –
a sors-gravitáció ... Minden csak díszlet.
Távoli, őszi fák lombja,
mintha visszafelé kitavaszkodna....
Csinszka egy élő festmény, s egy már **nem élő**
nő ezen a képen. Révült lény, mintha lenne:
privát túlvilág – – –
Arcán látszik, hogy emlékezik
s ő nem tudja, hogy emlékezik – – –*

3.

(„Csinszka behunyt szemmel”)

*Vajon a zárt szemhéjak kit takartak
Csinszka kobalkék szeme fényéből el?
Mit láthatott s mit nem hitvese **egykorából**
a szerelmes festő?
Egy arcot, régit, halottét:
magát **Ady Endrét** ...
Adyt láthatta csak Csinszka behunyt szemhéja alatt
s kénytelen-tudta, hogy a tekintet nélküli szempár
látja, nézi őt, s vezetni hagyva kezét:
megfestette Csinszka arcában **Ady Endrét!**
Tudta, hogy az a másik, távozott, túnt arc
Csinszskának lobogó, hívó **élet** maradt,
halála nem lett soha **nemlét**,
s nem lett soha valaha is ellángoló emlék – – –
Halála, veszte, múlása: Csinszskának
csak átmenet, csak mind mélyebb **nemfelejtés** ...*

4.

(„Csinszka kék pulóverben”)

*Lehet-e élet-messzebb egy modell,
festőjétől egy női arc tűnhetne még távolabb el,
mint Csinszka arca s vele a lenszőke haj,
vele a világra-kéklő szempár?
Csak halvány vonásokat rögzíthetett, színezhett ...
Átfutó, riadt gondolatokat, életfogytiglan érzéseket,
lelkének besötétedő filmjét el nem érhetette a művész,
meg nem születhettek palettáján azok a dúlt vérszínek...
Mintha arcánál is szebb álarc takarta volna
Csinszka lényének szép egészét,
sugaras szókeségét, delejező kék szemét – – –
Szomorú tekintetét valaki távoli más vonzza
mindegyre magához, világtalan is nézi őt,
egy esendő nőt, akiben Ady Endre éli halálát
és élteti Csinszkát az az örök és őriző visszánézés.*

5.

(„Csinszka utolsó arcképe”)

*A mélykék háttérrel fényével áthatítja
a borostyánleveles ablakon kihajló Csinszka
kihívó, nyugózó szókesége, szomorú-iffjú arca.
Mögötte társa, a festő, behunyt szemmel áll,
mintha ő maga is halott volna, mint az élőnek,
a még mindegyre ittlévőnek festett hitves,
aki első, hősi, holt szerelmében,
abban a másik férfiban, aki nincs a képen:
újra élni fog, soha nem lehet halott – – –*

6.

(„Comó-i tó” – Tájkép, Csinszka nélkül)

*Felhőkbe fulladó hegyek zöldje,
néhány békés, idilli ház a parton.
A tó tükre kihunyt, sötét,
mintha mutatná halálos mélyét.
Csak egy-egy lángfény hasítja tükrét.
S egy végsőkig feszülő vitorla,
egy dőlésbe vitt vitorlás,
mint önmagát megfestett metafora,
akár a hatalmas vizet, szívet is meghasítva:
utoljára megmutatja s hívja vissza
veszett, elfordult, pusztult távlatokból,
nem-is-volt-időkből: Csinszkát, lenni újra!*

7.

*Létezik egy Márffy-festmény, amely előtt egy órát időztem:
tudni akartam, meg akartam fejteni, hogy **Csinszka**
„bent van-e” a festett, színes síkban, avagy képmását
hirtelen hátra hagyva, odakint bolyong egy még nem is régi
sírhint körül, súlyos lombú, üzenet-fák alatt?*

*Végre megértettem: **Csinszka** nincsen a festményen,
nem sétál sírok között, virág sincs kezében,
nem álldogál, nem térdel senkinek sírja előtt
a Kerepesi temetőben. Hát akkor hol időzik ez a magyar
Marilyn Monroe, merre, kihez siet melyik sötét fasorban?*

*Sokáig tűnődtem, míg végre rájöttem,
hogy **Csinszka** énbennem van, bejárja lényem,
hiába, hogy sohasem ismertük egymást.
Szótlán sétál énvelem,
hová, nem kérdezem – – –*